

MARTTI LUTHER JA LUTERILAINEN USKONPUHDISTUS – SAKSA, 1500-LUKU

Paavit ja piispat myivät aneita, joilla sai anteeksi syntien hyvitystyöt.

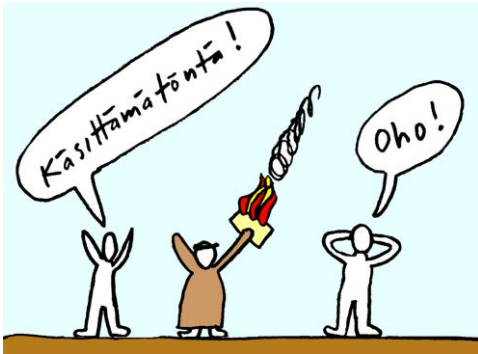
Munkki Martti Luther kauhistui aneiden myyntiä.

Luther hakkasi aneita ja paavin valtaa vastustavat väitteet (=teesit) Wittenbergin linnankirkon oveen vuonna 1517.

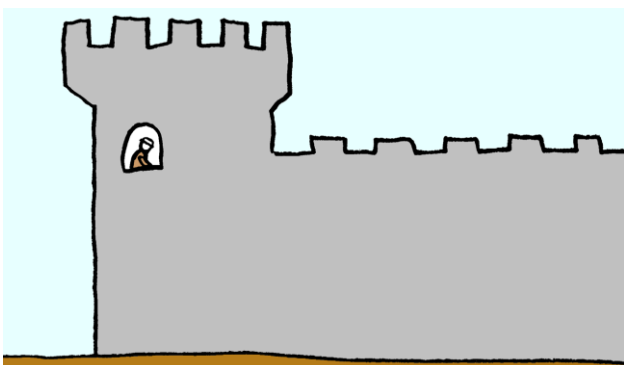
Lutherin ajatukset levisivät nopeasti ympäri Saksaa.

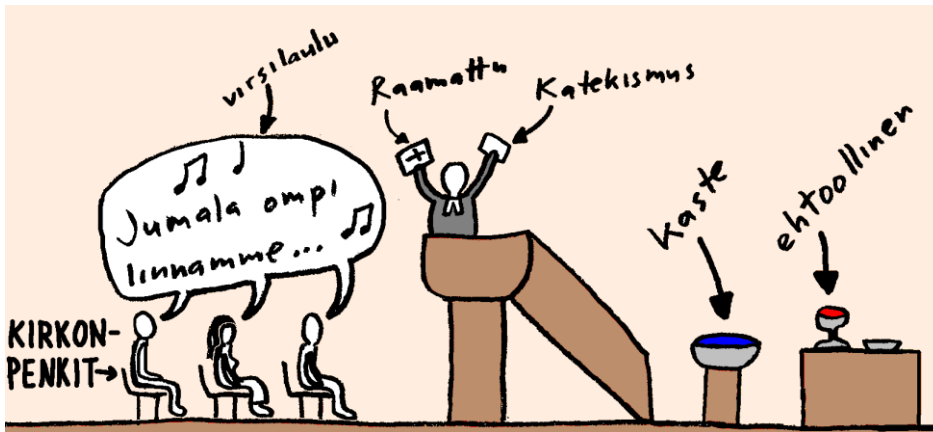
Paavi uhkasi Lutheria kirkonkirouksella.
Luther poltti panna-uhkauskirjeen (panna=kirkonkirous).
Luther joutui kirkonkiroukseen.

Wormsin valtiopäivillä Luther selitti oppiaan.
Luther julistettiin valtionkiroukseen.

Luther "kaapattiin" Wartburgin linnaan.
Siellä hän "Yrjö-ritarina" käänsi Uuden testamentin saksaksi.

← Vain kaksi sakramenttia (=pyhää toimitusta)

Katolinen kirkko ei korjannut vääryyksiä ja syntyi uusi, luterilainen kirkko.

LUTHERIN PÄÄPERIAATTEET

1. Ihminen pelastuu yksin uskosta, yksin armosta ja yksin Kristuksen tähden. (aneita ei tarvita)
2. Vain Raamattu on kirkon opin ja elämän korkein ohje. (paavia ei tarvita)

KÄYTÄNNÖLLISET UUDISTUKSET

Protestantti =
uskonpuhdistuksen
pääperiaatteet (↖)
hyväksyvä

- A. Kansanopetus tärkeäksi
 - 📖 kaikille lukutaito
 - 📖 Katekismus joka perheeseen
 - 📖 kansankielinen Raamattu
 - 📖 saarna keskeiseksi
- B. Jumalanpalvelusuudistus
 - 📖 saarna keskeiseksi
 - 📖 virsilaulu elävöittämään
- C. Luostarit suljettiin → munkit ja nunnat sekä papit naimisiin.

USKONPUHDISTUKSEN VUOSISATA 1500-LUKU

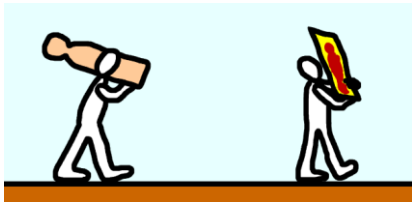
Martti Lutherin uskonpuhdistus oli aloittanut Euroopassa suuren uskonnollisen myllerryksen.

SVEITSI

Ulrich Zwingli aloitti Zürichissä tiukan uskonnollisen muutoksen.

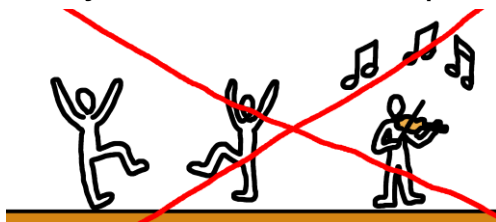
Kaikki paavilliseksi katsottu poistettiin kirkoista:

- pyhimysten patsaat pois
- kirkkojen maalaukset pois tai maalattiin päälle

Jean Calvin teki tiukan uskonpuhdistuksen Genevessä:

- tanssit ja huvitilaisuudet lopetettiin

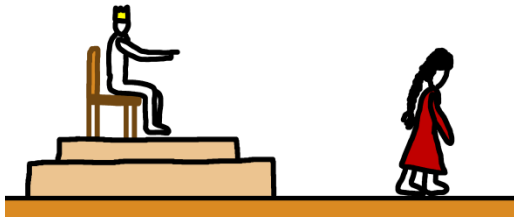
- seurakunnan vanhimmistot valvoivat tiukasti ihmisten elämää
- lopulta ihmiset kyllästyivät tiukkaan kuriin ja Jean Calvin ajettiin pois

Zwinglin ja Calvinin uskonpuhdistuksista syntyi reformoitu kirkko.

ENGLANTI

Kuningas Henrik VIII (VIII = kahdeksas) halusi erota vaimostaan, mutta paavi ei antanut lupaa.

Henrik VIII erotti Englannin kirkon paavista ja katolisesta kirkosta ja rupesi itse kirkon pääksi
(ja antoi itse itselleen luvan erota vaimostaan)

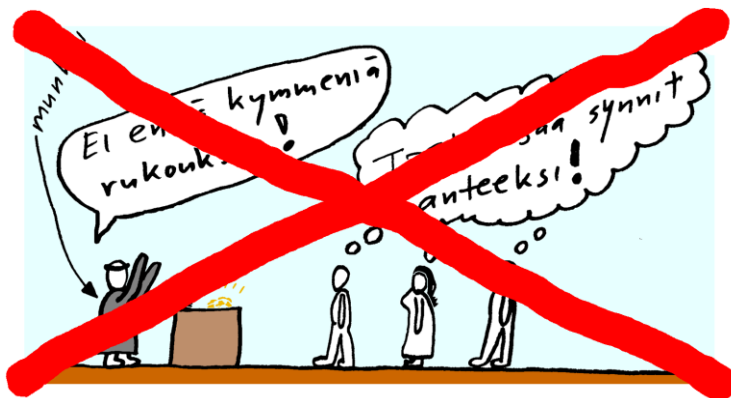

Henrik VIII otti itselleen ja valtiolle valtavat määrät kirkon rikkauksia ja maaomaisuutta.

Syntyi anglikaaninen kirkko.

VASTAUSKONPUHDISTUS

= katolisen kirkon uudistus ja väärinkäytöksiä (esim. aneiden myynnin) lopettaminen

Katolinen kirkko pyrki valtaamaan protestanttien
(KATSO LAATIKKO➔)
saamia alueita takaisin itselleen.

PROTESTANTTISET KIRKKOKUNNAT:

- luterilaiset kirkot
- reformoidut kirkot
- anglikaaninen kirkko

Jesuiittamunkit olivat tärkeitä paavin aseita tässä vastaiskussa.
Jesuiittaveljeskunnan perusti espanjalainen Ignatius Loyola, entinen upseeri.

Ignatius Loyola

- sai taistelussa tykinkuulan jalkaansa
- parantuessaan luki pyhimyslegendoja
- päätti pyhittää elämänsä toimintaan paavin ja katolisen kirkon puolesta

1600-LUKU - USKONSOTIA JA SUVAITSEMATTOMUUTTA

1600-luvulla monen sodan yksi syy oli erilaiset uskonkäsitykset.

Ihmiset uskoivat noitiin → noitavainot.

Luterilainen kirkko opetti kansan lukemaan.
Ja piti osata ulkoa katekismusta

→ kristillisyys kansan päähän

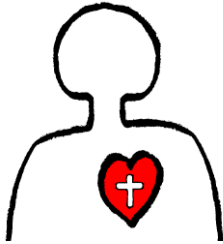
Katekismus
= pieni kristinuskon
perusoppikirja

1700-LUKU – PIETISMI JA VALISTUS

Pietismi korosti henkilökohtaista uskoa.

→ usko on sydämen asia

Valistus = järjen ja suvaitsevaisuuden korostus.

Taustalla tieteen kehitys 1600-luvulta alkaen.

Esimerkiksi

Isaac Newton → painovoima

spektri

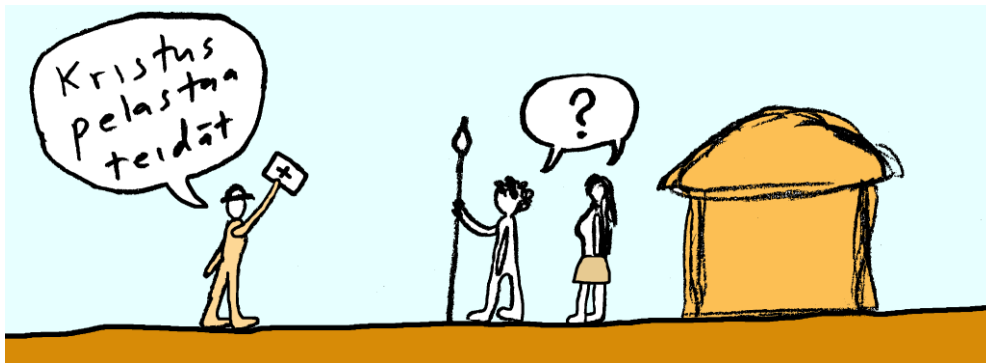

Valistukseen liittyi usein myös kirkon ja papiston arvostelu.

1800-LUKU – maailmanlaajuisesti lähetystyön vuosisata

- Euroopassa teollistuminen ja kaupungistuminen

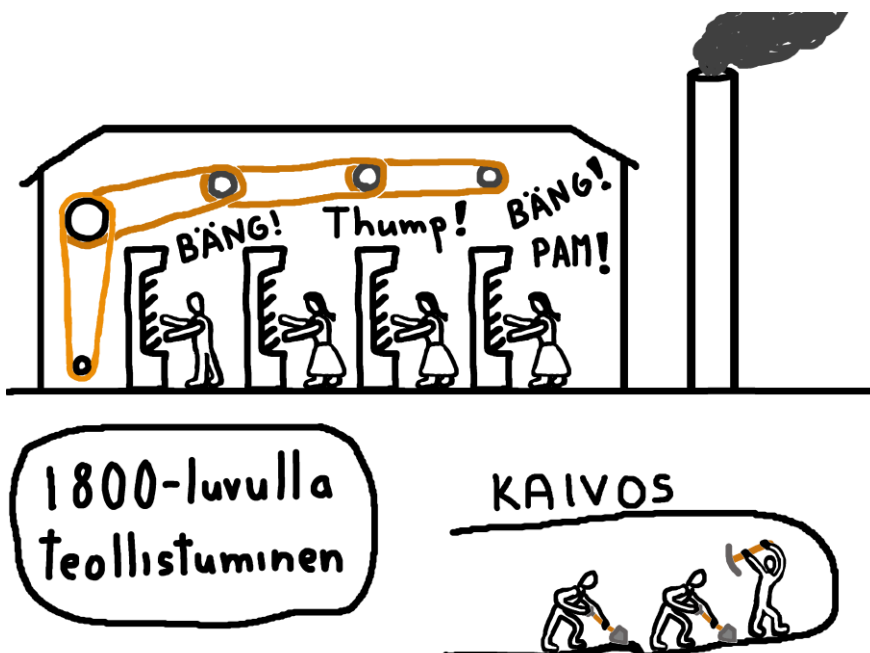
Lähetystyö Afrikkaan.

LÄHETYSTYÖN KOLMIJAKO:

1. Kristinuskon julistus
 2. Terveystenhoito ja sairaiden hoito
 3. Opetus
- myös kirjakielten synty Raamatun kääntämisen yhteydessä

Euroopassa teollistuminen:

PELASTUSARMEIJAN SYNTY 1800-LUVULLA

1800-luvun Lontoon slummeissa monet miehet vajosivat alkoholismiin. Lapset leikkivät roskakasoissa, joissa hiiret ja rotat vilistivät. Usealle naiselle prostituutio oli ainoa toimeentulo.

William Booth yritti kertoa slummien asukkaille Jumalasta, mutta työ oli vaikeaa. Hän tajusi, että vanhat keinot eivät tepsineet.

William ja Catherine Booth perustivat Pelastusarmeijan tavoittamaan slummien asukkaita. Musiikki oli tärkeässä roolissa.

Pelastusarmeijalaiset pukeutuivat univormuihin. Vakituiset työntekijät olivat upseereita ja vapaaehtoiset pelastussotilaita.

Pelastusarmeijan tunnus on SSS = soppaa, saippuaa, sielunhoitoa. Englanniksi SSS = soup, soap, salvation.